

ÇİFTÇİLERDEN YAPILACAK ALIMLARDAN SOSYAL GÜVENLİK PRİM KESİNTİSİ YAPILACAK

Uğur UĞURLU(*)

1- GİRİŞ

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanun'un 3'üncü maddesinde tarımsal faaliyet, kendi mülkünde, ortaklık veya kiralamak suretiyle başkalarının mülkünde veya kamuya mahsus mahallerde; ekim, dikim, bakım, üretme, yetiştirme ve ıslah yoluyla yahut doğrudan doğruya tabiattan istifade etmek suretiyle bitki, orman, hayvan ve su ürünleri elde edilmesini ve/veya bu ürünlerin yetiştiricileri tarafından; muhafazasını, taşınmasını veya pazarlanması şeklinde tanımlanmış olup, bu şekilde tarımsal faaliyette bulunanlar da anılan Kanun'un 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin (4) numaralı alt bendi kapsamında zorunlu sigortalı olarak kabul edilmiştir.

Diğer taraftan, 5510 sayılı Kanunun 88'inci maddesinin 12'nci fıkrasında; 5510 sayılı Kanun'un 4'üncü maddenin birinci fıkrasının (b) bendinin (4) numaralı alt bendi kapsamında sigortalı olarak tescil edilmiş olanların prim borçlarını, sattıkları tarımsal ürün bedellerinden borç tutarını geçmemek şartıyla % 1 ilâ % 3 oranları arasında olmak üzere kesinti yapılmak suretiyle tahsil etmeye Sosyal Güvenlik Kurumunun yetkili olduğu belirtilmiştir. Sosyal Güvenlik Kurumu da bu yetkisini 01.03.2013 tarihinde yayınladığı "**Tarımsal Faaliyette Bulunanların Prim Borçlarının Sattıkları Tarımsal Ürün Bedellerinden Kesinti Yapılmak Suretiyle Tahsil Edilmesine Dair Tebliğ**" ile kullanmıştır.

2-TARIMSAL FAALİYETTE BULUNANLARIN PRİM BORÇLARININ SATTIKLARI TARIMSAL ÜRÜN BEDELLERİNDEN KESİNTİ YAPILMASI

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanun'un 4'üncü maddesinin birinci fıkra-

(*) Vergi Müfettişi

sının (b) bendinin (4) numaralı alt bendi kapsamında sigortalı olarak tescil edilmiş olanların (Tarım Bağ-Kur) prim borçlarının, sattıkları tarımsal ürün bedellerinden borç tutarını geçmemek şartıyla ve prim borçlarına mahsuben kesinti yapılmak suretiyle tahsil edilmesine ilişkin usul ve esasların belirlenmesine dair tebliğ 01/03/2013 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Söz konusu tebliğe istinaden yapacağımız açıklamalar şöyledir.

i- Kesinti Yapacak Olanlar

Tarımsal faaliyette bulunanlardan satın aldıkları ürün bedelleri üzerinden kesinti yapmakla yükümlü olan gerçek ve tüzel kişiler şunlardır:

a) Kamu kurum ve kuruluşları ile kamuya ait ticari işletmeler,
b) Kamu iktisadi teşebbüsleri,
c) Sair kurumlar (kooperatif, birlik ve diğer kurumlar),
ç) Ticaret şirketleri,
d) İş ortaklıkları,
e) Dernekler,
f) Vakıflar,
g) Dernek ve vakıfların iktisadi işletmeleri,
ğ) Zirai kazançlarını, bilanço veya zirai işletme hesabı esasına göre tespit eden çiftçiler,
h) Gerçek gelirlerini beyan etmeye mecbur olan ticaret ve serbest meslek erbabı.

ii- Kesinti Oranı

Kesinti yapmakla yükümlü olan gerçek ve tüzel kişilerin, tarımsal faaliyette bulunanlardan satın aldıkları ürün bedelleri üzerinden prim borçlarına mahsuben ve borç tutarını geçmemek şartıyla %2 oranında kesinti yapmak zorundadırlar.

Ayrıca kesinti yapmakla yükümlü olan gerçek ve tüzel kişiler tarafından, tarımsal faaliyette bulunanlara ürün bedeline mahsuben veya hesaben yapılan ödeme ile avans verilmesi halinde, bu ödemelerden herhangi bir kesinti yapılmayacağı, verilen avansın veya hesabın kapatılması sırasında ürün bedelinin tamamı üzerinden borç tutarını geçmemek şartıyla %2 oranında kesinti yapılacağı belirtilmiştir.

Diğer taraftan adı geçen Tebliğin geçici 1'inci maddesinde ise kesinti oranının 01/01/2014 tarihine kadar %1 olarak uygulanacağı belirtilmiştir.

iii- Kesinti İşlemlerinde Kullanılacak Belgeler ve Bu Belgelerde Yer Alacak Bilgiler

Ürün alımı sırasında kesinti yapmak zorunda olan gerçek ve tüzel kişilerin, söz konusu satın alma işlemleri nedeniyle düzenlemek zorunda oldukları belgelere; tarımsal faaliyette bulunanların adı ve soyadını, ürün bedelini, kesinti tutarını, kesinti tarihini ve T.C. kimlik numarasını kaydetmek zorundadırlar.

Tarımsal faaliyette bulunanlar tarafından Kesinti Muafiyet Belgesi gösterilmesi durumunda, söz konusu satın alma işlemleri nedeniyle üreticilere verilen belgelere yukarıda belirttiğimiz bilgilerin yanında kesinti muafiyet belge numarası da ayrıca kaydedilecektir.

Ayrıca tarımsal faaliyette bulunanların prim borçlarının, sattıkları ürün bedellerinden kesinti suretiyle ödendiğini ispatlayabilmeleri ve yersiz tahsil edilen kesinti tutarlarını iade olarak alabilmeleri için, yukarıda belirtilen bilgilerin alıcılarca düzenlenen belgelerde eksiksiz olarak yer almasını talep etmeleri ve kendilerine verilen belgeleri muhafaza etmeleri gerekmektedir.

iv- Kesinti Bildirim Listelerinin Kuruma Verilmesi

Belge veya bilgileri elektronik ortamda göndermekle zorunlu tutulan gerçek ve tüzel kişilerin, bir ay içinde yaptıkları kesintilere ilişkin kesinti bildirim listelerini Sosyal Güvenlik Kurumunca sağlanacak elektronik altyapıdan yararlanmak suretiyle ve Sosyal Güvenlik Kurumca belirlenen şekilde takip eden ayın son iş gününe kadar Kuruma göndermeleri gerekmektedir.

v- Kesinti Tutarlarının Kurum Hesabına Yatırılması

Kesinti yapmakla yükümlü olan gerçek ve tüzel kişiler ay içinde yaptıkları kesinti tutarlarını, kesintinin yapıldığı ayı takip eden ayın sonuna kadar Kurum hesaplarına intikal ettireceklerdir.

Ayrıca kesinti tutarlarının bankaya yatırıldığına ilişkin dekontlara kesinti yapanın T.C. kimlik No./ vergi kimlik No., adı-soyadı/unvanı, Kesinti Bildirim Listesi sıra No., kesintinin dönemi (ay/yıl) ve toplam kesinti tutarının kaydedilmesi zorunludur.

vi- Kesinti Suretiyle Alınan Primlerin Sigortalıların Prim Borçlarına Mahsubu ve Yersiz Alınan Tutarların İadesi

Tarımsal faaliyette bulunanların sattıkları ürün bedellerinden yapılan kesintiler, Kesinti Bildirim Listesinin Kuruma verilmiş olması koşuluyla kesinti tarihi itibariyle sigortalı hesaplarına aktarılır ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un 47'nci maddesine göre sigortalının Kanun'un 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin (4) numaralı alt bendi kapsamındaki prim borçlarına mahsup edilecektir.

Ayrıca yapılan mahsup işleminden sonra kalan tutarlar, sigortalının iade talebinde bulunmaması halinde Kanun'un 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin (4) numaralı alt bendi kapsamında tahakkuk edecek prim borçlarına mahsup edilecektir.

5510 sayılı Kanun'un 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin (4) numaralı alt bendi kapsamında sigortalı olmayanlardan kesinti suretiyle tahsil edilmiş tutarlar Kurum hesaplarına aktarılmış olması şartıyla ve kesinti yapıldığı tarihten itibaren on yıl geçmemiş ise sigortalılara veya hak sahiplerine kanuni faizi ile birlikte geri verilecektir. Kanuni faiz, kesinti tutarının Kuruma yatırıldığı tarihi takip eden aybaşından, iadenin yapıldığı ayın başına kadar geçen süre için hesaplanır.

Yersiz olarak alındığı anlaşılan kesinti tutarları ilgilinin dilekçe ile sosyal güvenlik il müdürlüğü/sosyal güvenlik merkezlerine başvurması halinde iade edilecek ancak iade edilecek tutarda ihtilaf olması halinde iade talebinde bulunandan kesintiye esas tutara ilişkin belgeler de istenecektir. Kurum hesaplarına intikalinden itibaren on yıl içinde iadesi talep edilmeyen kesintiler ise Kuruma irat kaydedilecektir.

vii- Kesinti Muafiyet Belgesinin Verilmesi

Tarımsal faaliyette bulunanlardan;

a) Kanuna göre gelir ve aylık alanlara (sürekli iş göremezlik geliri, ölüm geliri/aylığı alanlar hariç),

b) Kanun'un 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin (4) numaralı alt bendi hariç diğer bentlerine göre sigortalı olanlara,

c) Kanun'un geçici 16'ncı maddesi hükmü saklı kalmak kaydıyla, Kanun'un 6'ncı maddesinin birinci fıkrasının (ı) bendine göre tarımda kendi adına ve hesabına bağımsız çalışanlardan; yıllık tarımsal faaliyet gelirlerinden, bu faaliyete ilişkin masraflar düşüldükten sonra kalan tutarın aylık ortalaması, Kanunda tanımlanan prime esas günlük kazanç alt sınırının otuz katından az olanlara,

ç) Tarımsal faaliyette bulundukları halde 65 yaşını dolduranlardan sigortalı olmak istemedikleri doğrultusunda talepte bulunanlara,

d) 17/7/1964 tarihli ve 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanun'un geçici 20'nci maddesine göre kurulan sandıklardan aylık alanlara,

bu durumları devam ettiği sürece geçerli olacak Kesinti Muafiyet Belgesi verilecektir.

Tarımsal faaliyette bulunanlardan, prim borçlarını taksitler halinde ödeme taahhüdünde bulunanlara, taleplerine istinaden taksitlerini düzenli ödeme şartıyla, sosyal güvenlik il müdürlükleri/sosyal güvenlik merkezlerince bir yıl süre ile geçerli Kesinti Muafiyet Belgesi verilecektir.

viii- Hukuki ve Cezai Sorumluluk

Sosyal Güvenlik Kurumu Hizmet Sunumu Genel Müdürlüğü yetkililerince imzalanacak bir tutanak ile tevsik edilmesi kaydıyla;

a) Kurum bilgisayar sisteminde kesinti uygulama programının çalışmasını engelleyecek şekilde;

1) Donanım ve yazılımdan kaynaklanan arızalar,

2) Elektrik ve iletişim alt yapısında meydana gelen arızalar,

3) Yangın, yıldırım, infilak ve benzeri olaylar sonucu meydana gelen ve işlem yapmayı engelleyici durumlar,

4) Sel veya su baskını, fırtına, yer kayması, deprem gibi tabi afetler ile grev, lokavt, sabotaj, terör saldırıları,

b) Kurumun hizmet satın aldığı internet servis sağlayıcılarında meydana gelen arızalar,

c) (a) ve (b) bentleri dışında Kurumca belirlenecek benzeri durumlar,

bildirim ve ödemelerin öngörülen süre içerisinde Kurumca alınmasını engelleyici sebep olarak kabul edilir.

Tarımsal faaliyette bulunanlardan satın aldıkları ürün bedelleri üzerinden kesinti yapmakla yükümlü olan gerçek ve tüzel kişiler tarımsal faaliyette bulunanlardan satın aldıkları ürün bedellerinden prim borçlarına mahsuben kesinti yapmamaları veya yaptıkları kesinti tutarlarını yukarıda belirtilen engelleyici bir sebep olmaksızın belirtilen süre içerisinde ve tam olarak Kurum hesaplarına intikal ettirmemeleri halinde, gerçek kişilerin kendileri, kamu kurum ve kuruluşlarının tahakkuk ve tediye ile ilgili görevlileri, tüzel kişiliğe haiz diğer işverenlerin şirket yönetim kurulu üyeleri de dahil olmak üzere üst derecedeki yönetici ve yetkilileri ile kanuni temsilcileri Kuruma karşı işverenleriyle birlikte müştereken ve müteselsilen sorumlu olacaklardır.

3- SONUÇ

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanun'un 3'üncü maddesinde tarımsal faaliyet, kendi mülkünde, ortaklık veya kiralamak suretiyle başkalarının mülkünde veya kamuya mahsus mahallerde; ekim, dikim, bakım, üretme, yetiştirme ve ıslah yoluyla yahut doğrudan doğruya tabiattan istifade etmek suretiyle bitki, orman, hayvan ve su ürünleri elde edilmesini ve/veya bu ürünlerin yetiştiricileri tarafından; muhafazasını, taşınmasını veya pazarlanması şeklinde tanımlanmış olup, bu şekilde tarımsal faaliyette bulunanlar da anılan Kanun'un 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin (4) numaralı alt bendi kapsamında zorunlu sigortalı olarak kabul edilmiştir. 5510 sayılı Kanunun 88'inci maddesinin 12'nci fıkrasında yer alan yetkiye istinaden Sosyal Güvenlik Kurumu bu yetkisini 01.03.2013 tarihinde yayınladığı "**Tarımsal Faaliyette Bulunanların Prim Borçlarının Sattıkları Tarımsal Ürün Bedellerinden Kesinti Yapılmak Suretiyle Tahsil Edilmesine Dair Tebliğ**" ile kullanmıştır.

Söz konusu tebliğde belirtilen kişi ve kurumların, tarımsal faaliyette bulunanlardan satın aldıkları ürün bedelleri üzerinden prim borçlarına mahsuben ve borç tutarını geçmemek şartıyla 01.01.2014'e kadar %1 oranında, bu tarihten sonra ise %2 oranında kesinti yapmak zorunda oldukları ve kesinti yapan gerçek ve tüzel kişilerin ay içinde yaptıkları kesinti tutarlarını, kesintinin yapıldığı ayı takip eden ayın sonuna kadar Kurum hesaplarına intikal ettirecekleri belirtilmiştir.